

Jawa

Ročníková práce

Školní rok **2018 / 2019**

Autor: Ondřej Mynařík, IX. A

Konzultant: Mgr. Michaela Matějková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem ročníkovou práci zpracoval samostatně a použil jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Ve Sloupě dne datum 24.5.2019

Ondřej Mynařík

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce Mgr. Matějkové za ochotnou pomoc a cenné rady při vypracovávání ročníkové práci. Další poděkování patří Mgr. Králové za pomoc s resumé.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. HISTORIE	6
2. PRVNÍ VÝROBA	7
3. ČESKOSLOVENSKÉ „LEGENDY“	7
3. 1. JAWA 50 PIONÝR	7
3. 1. 1. TYP 550 A 555	8
3. 1. 2. TYP 05,20 A 21	8
3. 1. 3. TYP 23	9
3. 2. JAWA 500 OHC.....	9
3. 3. JAWA 250	10
3. 4. JAWA 350	11
4. ZÁVODY.....	12
5. PROTOTYPY	13
ZÁVĚR.....	14
RESUMÉ	14
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	14

Úvod

Téma, o kterém dnes budu mluvit jsem si vybral, protože už od malička mě tyto motocykly zajímají. Můj strýc má Jawu 250 Panelku, kterou v této době renovuje. Tato firma letos funguje už 90 let a její současný majitel Jihostroj funguje už 100 let. Za mě jsou to nejhezčí motocykly, které kdy byly vyráběny.

1. Historie

Zakladatel firmy Jawa František Janeček se narodil 23. ledna 1878. Chtěl se stát lékařem, ale jeho otec tomu zabránil a tak vystudoval Vyšší státní průmyslovou školu v Praze. Po válce začal s výrobou granátů ve svém podniku Zbrojovka. Kromě zbraní a motocyklů vyráběla malé automobily. Na obrázku můžete vidět kabriolet Jawa Minor s výkonem 19 koní a napravo Aero Minor. Vozy Aero Minor byly vyváženy do zahraničí.

V Týnci nad Sázavou si nechal postavit továrnu a rozhodl se pro výrobu motocyklů. Zakoupil licenci na výrobu motocyklu Wanderer 500 OHV. Název firmy vznikl zkrácením jmen zakladatele Janečka a firmy Wanderer. Dále existuje firma Jawa Divišov, která vyrábí plochodrážní speciály. Firma dnes prodává několik automobilů v Itálii, které svými technickými parametry spadají do kategorie motocyklů a díky tomu můžou lidé tyto automobily s řidičským průkazem na motocykl.

Na obrázku můžete vidět původní továrnu v Týnci nad Sázavou.

2. První výroba

První sériově vyráběný motocykl byl Jawa 500 OHV nazývána „Rumpál“. Celkem bylo vyrobeno 1016 kusů. Tento motocykl se vyráběl v letech 1929-1933.

Jedná se o československý vzduchem chlazený jednoválcový motocykl. Na obrázku můžete vidět jeden z prvních modelů, tento má rok výroby 1929.

3. Československé „legendy“

Nejznámějšími motocykly značky Jawa jsou: Jawa 50, Jawa 500 OHC a Jawa 250 a 350.

3. 1. Jawa 50 Pionýr

Tento malý nenápadný motocykl vyráběný v Povážské Bystrici se začal vyrábět v padesátých letech. Existuje celkem 6 modelů a to: 550, 555, 05, 20, 21 a 23.

3. 1. 1. Typ 550 a 555

Tento typ přezdívaný „pařez“ měl tuhle přezdívku z toho důvodu, že měl jen jednomístné sedadlo. Typ 555 byl jiný v tom, že měl delší podsedlový plech a na něm nosič.

Nalevo typ 550, napravo 555.

Jako 200 000. vyrobený kus typu 555 byl pro NDR vyroben zlatý „pařez“, který byl vystaven na Lipském veletrhu. Byl nalakován zlatou metalízou a měl dvoubarevné prodloužené sedadlo. Jestli tento vzácný kus ještě existuje se mi bohužel nepodařilo najít. Je to vzácný motocykl a sehnat ho v původním stavu i s papíry je docela drahá záležitost.

3. 1. 2. Typ 05,20 a 21

Hlavní změna u typu 05 byla dvoumístná sedačka, jiná karoserie a lepší výkon z 2,2 na 3 koně. Typ 20 měl zrekonstruovaný motor a typ 21 měl lepší pérování a změněnou konstrukci. Jeho cena byla okolo 3800 Kčs, dnes se pohybuje okolo 15000 Kč, záleží na prodejci a na stavu motocyklu. Pionýr se za velmi krátkou dobu stal velmi oblíbeným. Jeho spotřeba je 3l na 100 km což je na dnešní poměry málo. Jeho nevýhoda je taková, že se na něm dokáže něco pokazit, ale každý kdo Pionýra vlastnil tak vozil šroubovák zastrčený v masce a dalo se jím opravit většina poruch. Nejčastější poruchy jsou: ucpaná tryska a karburátor, nefunkční svíčka, spadlý řetěz, ucpaný palivový kohout a nefunkční světla, ale opravy nejsou tak drahé jako u dnešních motocyklů. Na YouTube mě zaujal kanál S Jawou na cestách a jejich výlet na Pionýrech přes Balkán. Za 16 dní projeli 11 států na motocyklu, který má maximální rychlost 60 km/h. Jejich 4 dílný seriál Expedice Balkán byl velmi zajímavý.

Nalevo 05, napravo 21.

3. 1. 3. Typ 23

Tento typ nazývaný „mustang“ měl zcela jinou karoserii a díky tomu vypadal jako silniční motorka, na rozdíl od svých „skútrových“ předchůdců. Zbytek zůstal stejný. Tento motocykl byl vyvážený i do Velké Británie s kapotáží, takže připomínal silniční motocykl.

Vlevo bez kapotáže, vpravo s kapotáží.

3. 2. Jawa 500 OHC

Jawa 500 OHC typ 15, je dvouválcový motocykl chlazený vzduchem. Stejně jako jeho předchůdce Jawa 500 OHV, o kterém jsem už mluvil, mu přezdívali taky „Rumpál“. Celkem bylo vyrobeno 7200 kusů a v dnešní době se jedná asi o nejzácnější motocykl od firmy Jawa a jeho cena každým rokem stoupá. OHC (OverHeadCamshaft) je typ ventilového rozvodu pístového motoru a používá se ve čtyřdobých motocyklech. Tento typ rozvodu je moderní pro dnešní spalovací motory pro pohon automobilů. V porovnání v OHV má méně součástí a menší hmotnost a je to vhodnější pro účinnost ventilů vysokootáčkových motorů.

3. 3. Jawa 250

Jak jsem už zmiňoval, můj strýc vlastní tento motocykl typ 559 a v současné době ho renovuje. Tento motocykl přezdívaný „Panelka“ měl výkon 14 koní, dvoudobý vzduchem chlazený jednoválec. Jeho maximální rychlost je 110 km/h. Je to taky velice krásný a ceněný motocykl.

3. 4. Jawa 350

Typ, o kterém dneska budu mluvit je Jawa 350/354. Tento motocykl nazývaný „Kývačka“ o výkonu 16 koní s čtyřstupňovou převodovkou je podle mě asi jeden z nejhezčích typů 350. Jeho přezdívka vznikla z toho, že motocykl měl zadní vidlici kyvnou. O brždění se staraly půl bubny, ale jen u prvních modelů. Lidi z Jawy se spojili s lidmi z Čezety a vytvořili plné bubny, které nebyly železné, ale hliníkové. Rozdíl byl ve váze a v šířce, plné bubny byly širší, ale lehčí. Tachometr zabudovaný do kapličky Jawa vyrobila ještě před Harley-Davidson. Řadicí páka se už tehdy používala jako startpáka. Výhoda i nevýhoda byla, že když jste ztratili klíček, tak motorka šla nastartovat dvoukorunou, pětikorunou nebo i šroubovákem a tím šroubovákem si člověk opravil 80% věcí na motorce. Šroubovák se vozil zastrčený mezi rámem a motorem. O mazání řetězu se starala motorka sama, protože přes malou plst' u spojky docházelo k unikání oleje a v průběhu toho se mazal řetěz.

4. Závody

Každý rok se po celé republice konají závody. Nejznámější z nich je „FICHTLCUP“. Nejlepší český závodník na motocyklu Jawa byl František Šťastný, který se stal 5x mistrem Československa. V patnácti letech závodil na kole. Jeho manželka byla Jarmila Šťastná, československá rychlobruslařka a krasobruslařka. Svůj první závod jel v roce 1947 pod jménem nevlastního bratra, protože ještě neměl řidičský průkaz. Svoje první zlato vyhrál v roce 1956 na Jawě 500 OHC. V roce 1953 byl přijat jakozajízďecí jezdec do Jawy. Po zbytek své kariéry s Gustavem Havlem pro Jawu vybojoval řadu úspěchů. Závodil na strojích Jawa 500 OHC, 350 OHC a 250. Za svůj život prodělal spoustu zranění jako třeba: pád ve 180 km/h - šestinásobná tříštvivá zlomenina holenní kosti levé nohy, pád ve 230 km/h z důvodu zadření motoru - úraz obou kolen a pravého kotníku, bezvědomí 180 minut. V roce 2013 dostal od Miloše Zemana medaili Za zásluhy.

5. Prototypy

Jawa měla spoustu prototypů. Nejvíc mě zaujala Jawa 22. Na obrázcích můžete vidět její zdařilou napodobeninu. Tento prototyp měl být vyvážen do USA a Kanady, vyroben byl pouze jeden prototyp. Od modelu Jawy 21 se lišil jen vzhledovými úpravami, ale ty byly tolik náročné, že se výroba nakonec neuskutečnila.

Závěr

V mé závěrečné práci jsem vám představil firmu Jawa a její motocykly. Dozvěděl jsem se spoustu nových informací. Myslím si, že se mi do budoucna bude tato zkušenost hodit a naučil jsem se něco nového. A ještě bych chtěl poděkovat Mgr. Matějkové a Mgr. Králové za pomoc s prací.

Resumé

In my final work I introduced you company Jawa and its motorcycles. I learned a lot of new information. In my opinion, this experience is very valuable for me and my future and, generally, it is always good to learn something new. Finally, I would like to thank Mgr. Matějková and Mgr. Králová for helping me with this work.

Seznam použité literatury

Z knihy, encyklopedie, časopisu:

Jawa 50 Pionýr: historie, vývoj, technika, sport – 2., rozšířené vydání, Jiří Wohlmuth, 2007

Z internetu:

Heslo „Jawa 500 OHV“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_500_OHV

Heslo „Jawa“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa>

Heslo „František Šťastný“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_%C5%A0%C5%A5astn%C3%BD

Heslo „Jawa 500 OHC“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_500_OHC

Heslo „Jawa 23“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_50/23_Mustang

Heslo „Jawa Minor“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_Minor

Heslo „Jawa 555“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_50/555

Heslo „Jawa 250“ v otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jawa_250/353

Heslo „Jawa 22“ na internetové stránce Jawa 50: www.jawa-50.cz/clanek/jawa-50-tyt-22-sport-prototyp-export-vyvoz-do-usa.html

Heslo „Jawa 555 zlatá“ na internetové stránce Jawa 50: www.jawa-50.cz/clanek/jawa-555-zlata-export-vyvoz-ndr.html